

УДК 911.3 : 33 (477.52)

О.Г. Корнус, В.Д. Шищук

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Сумський державний університет

ПОШИРЕННЯ ХВОРОБ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО КАРТОГРАФУВАННЯ

У статті розглядається поширеність основних видів хвороб серед населення Сумської області. Головна увага приділена хворобам системи кровообігу, органів дихання та кістково-м'язової системи. Здійснено групування адміністративних районів за рівнем поширеності цих нозологій та створено низку медико-географічних карт: «Поширеність хвороб системи кровообігу у розрізі адміністративних районів Сумської області», «Поширеність хвороб системи органів дихання у розрізі адміністративних районів Сумської області» та «Поширеність хвороб кістково-м'язової системи у розрізі адміністративних районів Сумської області».

Ключові слова: медико-географічні карти, поширеність хвороб, картографування.

O.G. Kornus, V.D. Shyschuk.

THE SPREAD OF DISEASE AMONG THE POPULATION OF THE SUMY REGION AND ESPECIALLY THEIR MAPPING.

The article examines the prevalence of the main types of diseases among the population of Sumy region: cardiovascular disease, respiratory and musculoskeletal systems. Implemented grouping administrative districts in the level of prevalence of nosology and created a number of medical and geographic maps: "Prevalence of cardiovascular diseases in the context of the administrative district of the Sumy region", "The prevalence of diseases of the respiratory system in the context of administrative districts of Sumy region" and "The prevalence of musculoskeletal diseases system in the context of administrative districts of Sumy region".

Keywords: health maps, disease, mapping.

О.Г. Корнус, В.Д. Шищук

РАСПРОСТРАНЕНИЕ БОЛЕЗНЕЙ СРЕДИ НАСЕЛЕНИЯ СУМСКОЙ ОБЛАСТИ И ОСОБЕННОСТИ ИХ КАРТОГРАФИРОВАНИЯ.

В статье рассматривается распространенность основных видов болезней среди населения Сумской области. Главное внимание уделено болезням системы кровообращения, органов дыхания и костно-мышечной системы. Осуществлена группировка административных районов по уровню распространенности этих нозологий и создан ряд медико-географических карт: «Распространенность болезней системы кровообращения в разрезе административных районов Сумской области», «Распространенность болезней системы органов дыхания в разрезе административных районов Сумской области» и «Распространенность болезней костно-мышечной системы в разрезе административных районов Сумской области».

Ключевые слова: медико-географические карты, распространенность болезней, картографирование.

Вступ. В умовах соціально-економічної нестабільності, забрудненого довкілля та низького рівня життя населення, зростає рівень захворюваності і

поширеності хвороб серед мешканців як України, так і Сумської області зокрема. Високий рівень захворюваності та поширення хвороб серед населення впливають як на демографічну, так і економічну ситуацію в регіонах. У результаті спостерігається зниження народжуваності, зростання смертності, збільшення інвалідності серед працездатного населення і т.д. У зв'язку з цим підвищується інтерес до створення медико-географічних карт, розробка яких дає можливість оцінити територіальні відмінності у рівні захворюваності, що є надзвичайно актуальним і важливим.

Вихідні передумови дослідження. Медичне картографування в Україні постійно розвивається. Даному напрямку дослідження присвячені наукові праці В.А. Барановського, Е.Л. Бондаренка, В.М. Гуцуляка, К.Г. Пироженко, С.П. Сонька, В.О. Шевченка та інших учених.

Мета статті – продовження дослідження захворюваності та поширеності хвороб серед населення Сумської області, аналіз основних видів хвороб та створення нових творів серії медико-географічних карт регіону.

Виклад основного матеріалу. Для адміністративних районів Сумської області характерний неоднорідний рівень захворюваності та різна поширеність хвороб серед населення. Головними причинами, що впливають на ці диспропорції, є статево-віковий склад населення, вплив різних факторів навколишнього середовища та повнота реєстрації захворювань. В цілому поширеність хвороб серед населення Сумської області зростає. Так, протягом 2005-2013 рр. цей показник зріс на 7,2%. Особливо гострими для регіону є окремі хронічні неінфекційні хвороби – захворювання хвороби системи кровообігу, органів дихання та кістково-м'язової системи.

Захворюваність та поширеність хвороб системи кровообігу займає перше місце у структурі хвороб. Протягом 2005-2013 рр. поширеність серед населення цього виду нозологій зросла на 12,2%. Найбільш поширені гіпертонічні хвороби, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні хвороби та інсульти (усі форми). При групуванні районів за рівнем поширеності цих нозологій найвищі показники мають 8 районів області: Буринський, Велико-Писарівський,

Лебединський, Липоводолинський, Недригайлівський, Путивльський, Роменський та Шосткинський. Лише 3 райони було віднесено до районів з низьким поширенням хвороб системи кровообігу (рис. 1).

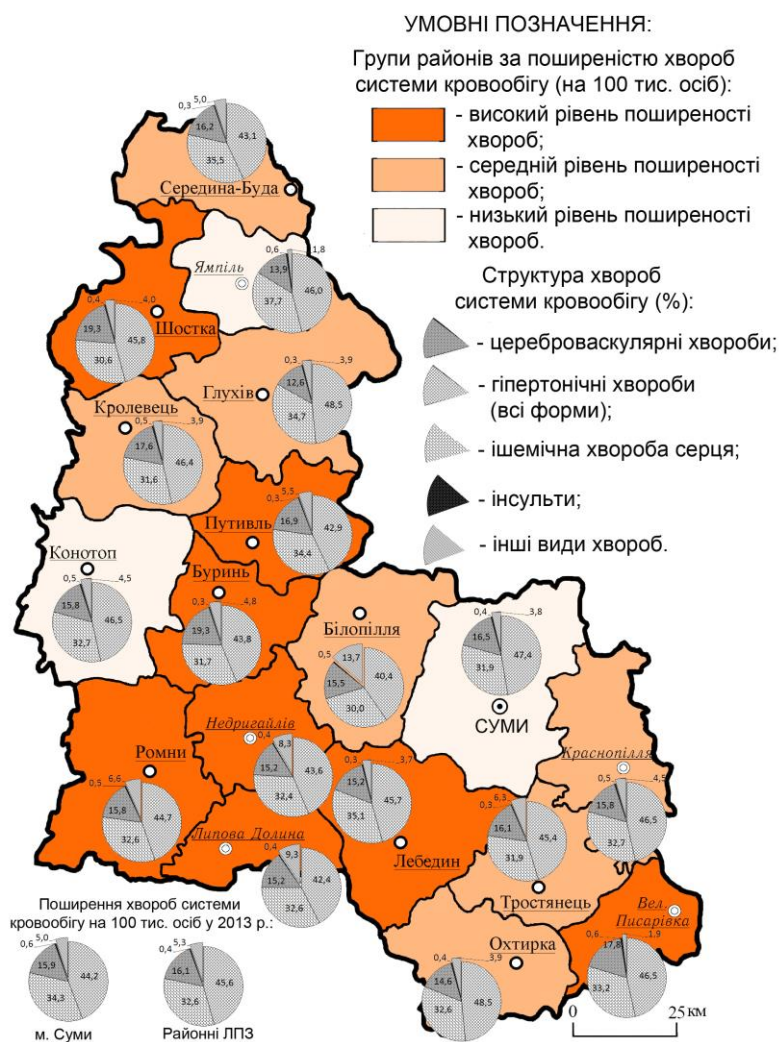

Рис. 1. Поширеність хвороб системи кровообігу у розрізі адміністративних районів Сумської області

Серед факторів, що впливають на поширеність цього виду нозологій є низький життєвий рівень населення, висока частка людей похилого віку у статеві-віковій структурі області, особливо у сільській місцевості, їх нездоровий спосіб життя, психоемоційний стрес, шкідливі для здоров'я антропогенні чинники довкілля, умови на виробництві та в побуті, недостатнє фінансування системи охорони здоров'я, з чим пов'язана недостатня

матеріально-технічна база лікувально-профілактичних установ в їх кадрове забезпечення, відсутність профілактичних заходів.

Друге місце у структурі поширеності захворювань займають хвороби органів дихання. Порівняно з 2005 р. поширеність цих хвороб серед жителів Сумської області зросла на 8,4%. Найбільш поширені такі хвороби у Білопільському, Краснопільському, Кролевецькому та Охтирському районах. 9 районів у регіоні мають середній рівень поширеності хвороб, у той час як у 5 районів було зафіксований найменший показник поширеності цих нозологій (рис. 2). Серед факторів, що впливають на зростання захворюваності населення на хвороби органів дихання, крім медико-соціального, вплив стану навколишнього середовища, зокрема рівень забруднення атмосферного повітря. Це призводить до різких хронічних захворювань (фарингіт, тонзиліт, бронхіальна астма тощо).

Хвороби кістково-м'язової системи також відносяться до найбільш розповсюджених захворювань серед мешканців України, які призводять до зниження чи обмеження фізичної активності та здатності до пересування, часто до інвалідизації хворих та смертності. Лікування таких хворих вимагає значного часу та фінансових витрат. Протягом 2005-2013 рр. рівень первинної захворюваності на хвороби кістково-м'язової системи в Сумській області характеризується загальним зниженням на 9,1%. До причин зменшення захворюваності можна віднести: ранню діагностику хвороб, планове лікування (амбулаторне та стаціонарне), початок проведення профілактичних заходів. Однак, незважаючи на зменшення первинної захворюваності, негативним моментом є зростання поширеності захворювань серед населення на 6%.

Серед факторів, що сприяють поширенню захворювань серед населення є зростання кількості людей у віці, старшому за працездатний, спадкові чинники, зниження рухової активності людини, невисока якість життя тощо. У розрізі адміністративних одиниць регіону (18 районів і 7 міст обласного підпорядкування), за розглянутий період спостерігалось зростання захворюваності населення на хвороби кістково-м'язової системи у 12

адміністративних одиницях. Серед них найбільше зростання поширеності хвороб було зафіксоване у Путивльському (на 70,6%), Липоводолинському (на 40,6%), Глухівському (на 35%), Великописарівському (на 20,3%) та Білопільському (на 19,2%) районах.

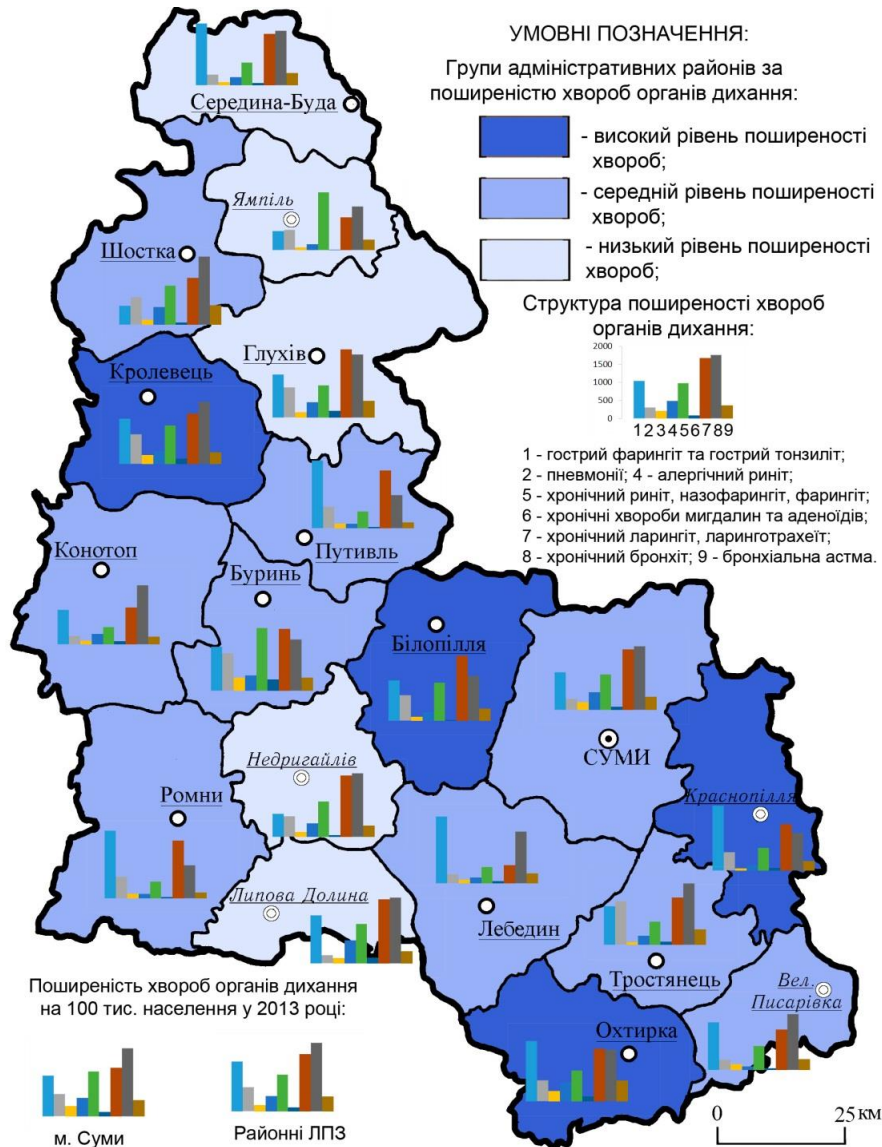

Рис. 2. Поширеність хвороб системи органів дихання у розрізі адміністративних районів Сумської області

У структурі нозологій кістково-м'язової системи у населення Сумської області переважають артрози, які є хронічними захворюваннями суглобів дегенеративно-дистрофічного характеру. Так само як і артроз, значною медико-соціальною проблемою є артрит, поширеність якого є високою серед осіб різного віку, включаючи дітей і підлітків, але все ж частіше він розвивається у

жінок 40-50 років. Неправильне лікування та рецидивуючий перебіг можуть призвести до інвалідизації і втрати працездатності. Значне місце у структурі захворювань на хвороби кістково-м'язової системи займають дорсопатії (остеохондроз, кіфоз, сколіоз та ін.) та спондилопатії.

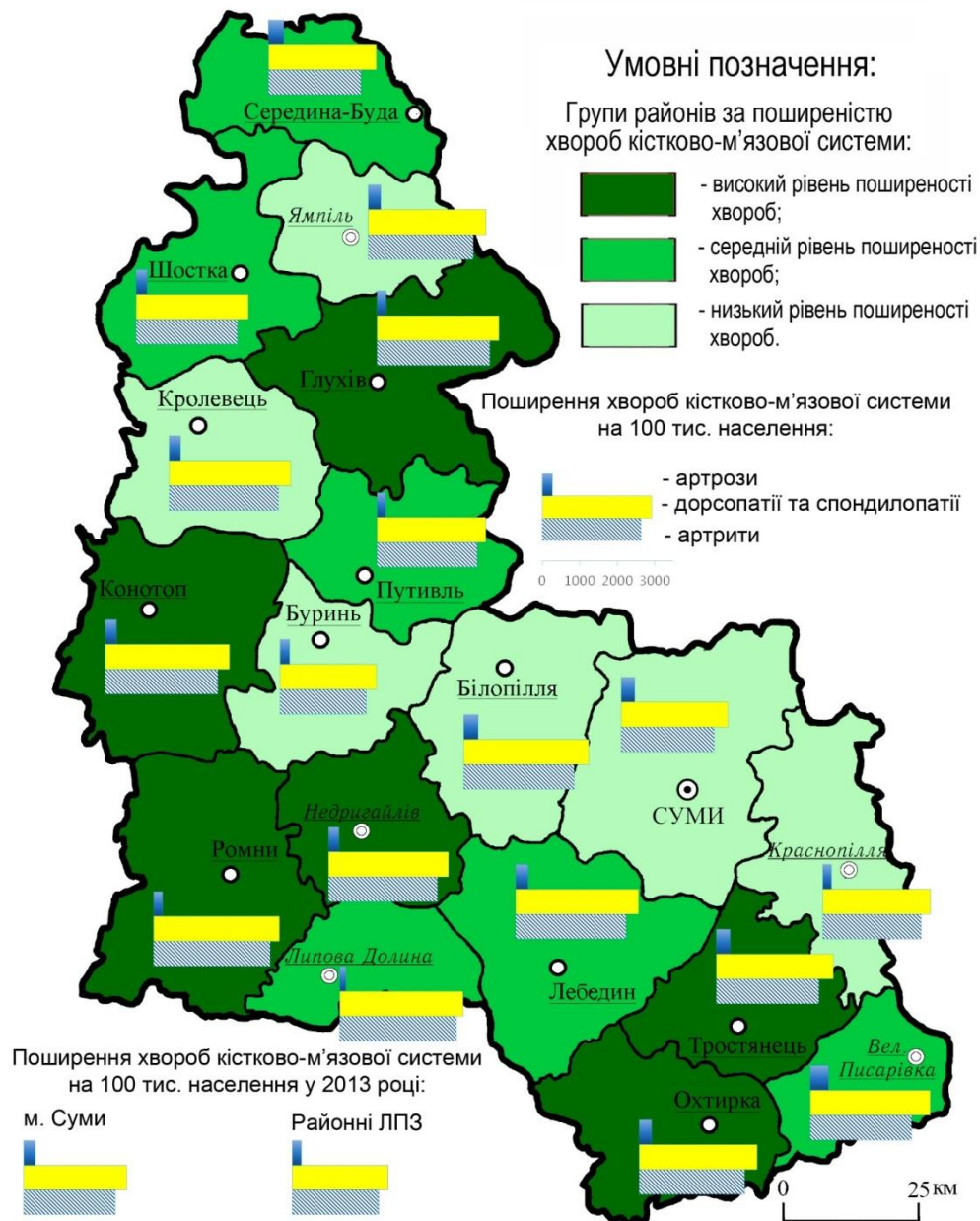

Рис. 3. Поширеність хвороб кістково-м'язової системи у розрізі адміністративних районів Сумської області

Однією з найпоширеніших хвороб серед населення є остеохондроз, що відноситься до деформуючих дорсопатій. Кількість хворих на цю нозологію у світі невпинно зростає та становить більше 80%, про що свідчать дані ВООЗ.

До дорсопатій також відноситься остеопороз, який є прогресуючим захворюванням. Остеопороз розвивається в будь-якому віці, як у чоловіків, так і у жінок.

Найбільш високі показники поширеності хвороб кістково-м'язової системи були зафіксовані у м. Суми, Недригайлівському, Роменському, Охтирському, Тростянецькому, Глухівському, Конотопському районах та районних ЛПЗ. Найменше на цей вид нозологій хворіють жителі Краснопільського, Кролевецького, Буринського, Білопільського, Сумського та Ямпільського районів (рис. 3).

Висновки. У цілому, рівень захворюваності населення Сумської області є досить високим. У структурі поширеності захворювань провідне місце займають хвороби системи кровообігу, органів дихання та кістково-м'язової системи.

Аналіз поширеності основних видів захворювань дав можливість створити серію медико-географічних картосхем, які дозволяють наочніше охарактеризувати ситуацію, що склалася в тому, чи іншому регіоні. Розроблені авторами і описані у статті медико-географічні картосхеми у подальшому можуть служити основою для розробки планів соціально-економічного розвитку регіону, які спрямовані на покращення медико-соціальної ситуації в області та питанням оптимальної організації системи охорони здоров'я, а також бути використаними при розробці спеціальних заходів, спрямованих на оздоровлення місцевості, на попередження різних захворювань людини, раціональну територіальну організацію медичного обслуговування населення.

Рецензент – кандидат географічних наук, доцент А.О. Корнус

Література:

1. Довідник показників діяльності установ охорони здоров'я Сумської області за 2013 рік : Суми : Обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики м. Суми, 2014. – 285 с.
2. Статистичний щорічник Сумської області за 2010 р. / За ред. Л. І. Олехнович. – Суми : Головне управління статистики у Сумській області, 2011. – 668 с.

Корнус О. Г. Поширення хвороб серед населення Сумської області та особливості його картографування / О. Г. Корнус, В. Д. Шищук // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії : Зб. наук. праць. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – Вип. 20. – С. 69-72.